

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Ekoturismus v CHKO Brdy

Miroslav Brčák

© 2024 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Miroslav Brčák

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Ekoturismus v CHKO Brdy

Název anglicky

Ecotourism in Protected Landscape Area Brdy

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je zhodnotit potenciál ekoturistiky v CHKO Brdy. Bude diskutována vazba ekoturistiky na agroturistiku. Dílčím cílem bakalářské práce bude zkonstruování návrhu pro rozšíření ekoturismu a podporu cestovního ruchu v CHKO Brdy.

Metodika

Budou využity kvalitativní metody výzkumu. Data budou sbírána prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se starosty obcí z okolí Brd. Rozhovory budou zaměřeny na vnímání pojmu ekoturistika a její roli v CHKO Brdy.

Doporučený rozsah práce

30–40 stran

Klíčová slova

Cestovní ruch; Ekoturistika; Agroturistika; CHKO Brdy

Doporučené zdroje informací

- BINEK, Jan. *Synergie ve venkovském prostoru : paradoxy rozvoje venkova : kritické zhodnocení bariér, nástrojů a šancí rozvoje venkova*. Brno: GaREP, 2011. ISBN 978-80-904308-6-0.
- DISMAN, Miroslav; UNIVERZITA KARLOVA. *Jak se vyrábí sociologická znalost : příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8.
- DŮMEOVÁ, Ludmila; ČESKO. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ, ; ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. *Venkovský cestovní ruch v České republice*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2012. ISBN 978-80-213-2264-6.
- STŘÍBRNÁ, Marie. *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press, 2005. ISBN 80-86726-14-2.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

RNDr. Jiří Hrabák, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 21. 8. 2023

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 02. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Ekoturismus v CHKO Brdy" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2024

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval RNDr. Jiří Hrabák, Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této bakalářské práce, a mojí rodině a nejbližším za soustavnou podporu při mém studiu.

Ekoturismus v CHKO Brdy

Abstrakt

Cílem bakalářské práce bude zhodnotit perspektivy a možnosti rozvoje ekoturismu v nedávno vyhlášené Chráněné krajinné oblasti Brdy. Práce se zaměřuje na identifikaci silných a slabých stránek rozvoje cestovního ruchu v této lokalitě, využívajíc přitom teoretických přístupů k udržitelnému cestovnímu ruchu a systému a ochrany chráněných území. Pro dosažení tohoto cíle bude proveden kvalitativní výzkum, který analyzuje předpoklady a organizaci řízení cestovního ruchu v chráněné krajinné oblasti Brdy. Získaná data budou sloužit k popisu potenciálu cestovního ruchu v této oblasti a následnému vyhodnocení prostřednictvím SWOT analýzy.

Klíčová slova: Cestovní ruch; Ekoturistika; Agroturistika; CHKO Brdy

Ecotourism in Protected Landscape Area Brdy

Abstract

The aim of the bachelor's thesis will be to assess the perspectives and possibilities of developing ecotourism in the recently designated Protected Landscape Area of Brdy. The thesis focuses on identifying the strengths and weaknesses of tourism development in this area, utilizing theoretical approaches to sustainable tourism and the system and protection of protected areas. To achieve this goal, a qualitative research study will be conducted, analysing the prerequisites and organization of tourism management in the Protected Landscape Area of Brdy. The obtained data will be used to describe the tourism potential in this region and subsequently evaluate it through a SWOT analysis.

Keywords: Travel and Tourism; Ecotourism; Agritourism; Brdy Protected Landscape Area

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Teoretická část práce	12
3.1 Cestovní ruch	12
3.1.1 Vymezení cestovního ruchu.....	12
3.1.2 Historie cestovního ruchu	13
3.1.3 Typologie cestovního ruchu.....	14
3.2 Vazby ekoturismu a agroturismu	16
3.2.1 Definice pojmů	17
3.2.2 Certifikace a značení.....	20
3.2.3 Ekoturismus v ČR.....	21
3.3 Obecná charakteristika Brd	22
3.3.1 Flóra a fauna Brd	23
3.3.2 CHKO a systém ochrany přírody v ČR	25
4 Praktická část práce.....	28
4.1 Kvalitativní rozhovor	28
4.1.1 Zaměření výzkumu	29
4.1.2 Interpretace rozhovorů	30
4.2 Zakotvená teorie.....	35
4.2.1 Zaměření výzkumu	36
4.3 SWOT analýza	38
5 Výsledky a diskuse	41
5.1 Návrhy.....	41
5.1.1 Využití přírodní krásy a kulturního bohatství.....	42
5.1.2 Rekonstrukce hradu Valdek a vytvoření turistického lákadla	42
5.1.3 Rekonstrukce hradu Valdek a vytvoření turistického lákadla	43
6 Závěr.....	45
7 Seznam použitých zdrojů	46
8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	50
8.1 Seznam obrázků	50
8.2 Seznam tabulek	50
8.3 Seznam grafů.....	50

8.4	Seznam použitých zkratk.....	50
Přílohy	52

1 Úvod

Ekoturismus již není tak neznámé téma pro veřejnost jako tomu bylo před pár lety. Pořád se ale najdou lidé, kteří tento fenomén nepoznali anebo prožili a ani o tom nevěděli. Bakalářská práce má za úkol toto téma přiblížit a navázat i na téma agroturismu se kterým podle Stříbrné (2005) společně spadají do zeleného turismu. Cestovní ruch je ve světě stále populárnější a je významný pro hospodářský růst, vytváření pracovních pozic a sociální rozvoj. Nesmí se však opomenout sociální a ekologická stránka cestovního ruchu, která nemusí být v souladu s ekonomickou. Podle článku České televize (2019) je krásným příkladem jsou Benátky, kde počet turistů v létě přesahuje počet obyvatel. Tato skutečnosti napomáhá ke vzniku nespokojenosti, demonstrací občanů a vyliďňování města. Dále uvádí Stříbrná (2005) jak venkovský prostor, tak CHKO jsou velmi citlivé na změny způsobené cestovním ruchem. Je proto klíčové, aby se rozvíjel v daném území takovým způsobem, který nepoškodí krajinu ani život lokálních komunit. Zásadním principem rozvoje tedy má být zachování ducha daného místa.

Čihař (2018) uvádí, že chráněná krajinná oblast Brdy se nese v duchu unikátní kombinace přírodní krásy a kulturního dědictví, vytvářejícího nezaměnitelný ekosystém s vysokou biodiverzitou. Jeho ideální poloha nedaleko hlavního města Prahy, je dalším aspektem, díky kterému se stává stále atraktivnější destinací pro příznivce ekoturismu. Nezastavěnost a divokost přírody přinášejí turistovi unikátní zážitek, který se naprosto liší od dennodenního života. Pojem „*nezastavěnost*“ je zajímavým tématem na který se zaměřuje práce ve své praktické části. Cílem bakalářské práce je na základě provedeného kvalitativního rozhovoru zhodnotit současný stav a potenciál rozvoje ekoturismu v CHKO Brdy, následně provést analýzu SWOT ve které se identifikují silné a slabé stránky ekoturismu a formulovat rámcová doporučení, pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu na území CHKO Brdy.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zhodnotit potenciál ekoturistiky v CHKO Brdy. Bude diskutována vazba ekoturistiky na agroturistiku. Dílčím cílem bakalářské práce bude zkonstruování návrhu pro rozšíření ekoturismu a podporu cestovního ruchu v CHKO Brdy.

2.2 Metodika

Budou využity kvalitativní metody výzkumu. Data budou sbírána prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se starosty měst z okolí Brd. Rozhovory budou zaměřeny na vnímání pojmu ekoturistika a její roli v CHKO Brdy. Nejprve se rozhovory jednotlivých respondentů interpretují. Poté se provede jejich kódování, které určí hlavní fenomény této oblasti. Vyznačíme je kategoriemi, ze kterých následně provedeme analýzu SWOT. Na základě této analýzy budou vymezeny problémové oblasti a k nim navrhnutá opatření pro udržitelný rozvoj ekoturismu v dané destinaci.

3 Teoretická část práce

První část je zaměřena na cestovní ruch obecně pro získání představy o zařazení ekoturismu a agroturismu. Po definování cestovního ruchu bude stručně popsáno jeho vývoj a dělení. Druhá část blíže specifikuje pojmy ekoturismus a agroturismus, kdy podobně jako v první části této kapitoly budou nejprve definovány pojmy, následně bude přiblížen jejich vývoj a diskutována vazba těchto dvou pojmů. V této části budou uvedeny příklady tohoto turismu v okolí Brd. Třetí část bude věnovat pozornost obecným vlastnostem chráněné krajinné oblasti a historickým vývojem Brd před schválením CHKO. Také se zaměřuje na samotné systém a správu ochrany CHKO.

3.1 Cestovní ruch

V dnešní době se cestovní ruch dle Ryglové (2009) stává nejen nedílnou součástí životního stylu a potřeb lidí, ale také je důležitým jevem české ekonomiky. Jde o mnohostranný sektor národního hospodářství, který nám v mnoha ohledech přináší obrovskou přidanou hodnotu. Z hlediska přínosů pro českou ekonomiku se může cestovní ruch považovat zejména jako zdroj deviz, podíl na tvorbě hrubého domácího produktu, významný zdroj pro vytváření nových pracovních míst, prvek restrukturalizace české ekonomiky, místo pro umístění zahraničních investic, rostoucí oblast osobní spotřeby, významný potenciální prvek pro rozvoj regionů a přínos k sociálnímu aspektu.

3.1.1 Vymezení cestovního ruchu

Cestovní ruch je dle Šefčíka a kol. (2017) často označován jako komplexní sociálně-ekonomický fenomén, který ovlivňuje řadu ekonomických i neekonomických (sociálních, psychologických, ekologických, geografických) oblastí společnosti. Na problematičnost vymezení cestovního ruchu skvěle poukazují „*Cestovní ruch vždy zahrnuje cestování, ale ne každé cestování je cestovním ruchem. Cestovní ruch zahrnuje rekreaci, ale ne každá rekreace je cestovním ruchem. Cestovní ruch se uskutečňuje ve volném čase, ale ne celý volný čas je věnován cestovnímu ruchu.*“

Šefčík a kol. (2017) dále tvrdí, že kvůli problému vzniku mnoha definic pojmu cestovního ruchu, byla svolána mezinárodní konference, jejímž cílem bylo sjednotit názory na definování jeho předmětu. Hlavním důvodem sloučení definic do jedné, byla možnost jej statisticky sledovat a mezinárodně srovnávat. Konference se udála v červnu 1991. 250 lidí z

90 zemí se zúčastnilo setkání v kanadském hlavním městě Ottawa, které bylo také sponzorováno WTO. Jedná se o organizaci, kterou popsalo Ministerstvo pro místní rozvoj (2014) následovně „*Světová organizace cestovního ruchu (World Tourism Organization – WTO) je významnou mezinárodní odbornou organizací systému OSN, která je zodpovědná především za podporu rozvoje udržitelného a dostupného cestovního ruchu.*“ Výsledkem tohoto usnesení je, že cestovní ruch bude nadále definován jako *"činnosti osoby, která cestuje na místo mimo své obvyklé prostředí na méně než určitou dobu, a obecným účelem je cestování, nikoli vytváření příjmů v místech, která navštívil"* United Nations (1991). Palatková a kol. (2014) uvádí, že roku 2008 byla tato definice revidována a byla upřesněna poslední část původní definice následovně „*cestovní ruch je činnost osob cestujících do míst a pobývajících mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší, než je stanovena, za účelem trávení volného času, obchodu a za jinými účely nevztahujícími se k činnosti, za kterou jsou z navštíveného místa odměňováni.*“ Tato definice zodpovídá otázky v oblasti vykonávání výdělečné činnosti. Z cestovního ruchu je tedy vyloučena veškerá výdělečná činnost, které pobírají odměnu z navštívených míst.

3.1.2 Historie cestovního ruchu

O historii cestovního ruchu uvádí Palatková a kol. (2014), že sahá do poměrně hlubokých dějin naší společnosti. Ať už se jednalo o rozvoj obchodu, objevování nových území či vojenské výpravy, jeho význam je pro hospodářství jednoznačný. Vzhledem k potřebám mé práce se budu zajímat zejména o moderní rozvoj cestovního ruchu a nastíním jeho historickou stránku. Tento koncept mi stačí k pochopení historických funkcí turismu a evoluci moderních trendů v této oblasti.

Dle Palatkové a kol (2014) se řada autorů shoduje, že počátky moderního cestovního ruchu v dnešním pojetí lze klást zhruba do 2. poloviny 19. století. To nepochybně souvisí s průmyslovou revolucí, která vyvolala potřebu vzdělávání a objevování, postupně zlepšovala finanční situaci zaměstnanců a nemůžeme pominout ani vliv zlepšující se dopravní infrastruktury. Díky liberalistické ideologii, se kterou se setkáváme v tomto období, stát v zásadě nezasahoval do oblasti turismu a lidé tak mohli bez vážnějších administrativních omezení cestovat. Po první světové válce a hospodářské krizi vyvolané krachem newyorské burzy, řada států přikročila k ochranným opatřením. Po aplikaci těchto opatření, která omezila mezinárodní obchod a turismus, si státy uvědomovaly význam zahraničního obchodu a příjezdového turismu, že jej začaly samy podporovat. Nastal zde obrovský

technický pokrok v oblasti dopravy. Parní stroje zastínila letecká doprava a silniční doprava se rozvíjela jak individuální automobilová, tak masová autobusová. Všem sférám společnosti bylo díky těmto prostředkům umožněno se účastnit turismu, ovšem v rozdílné podobě s ohledem na různou úroveň finančních prostředků.

Rygllová a kol. (2011) doplňují o informace. Obdobný vývoj se týkal i mnoha evropských socialistických zemí po druhé světové válce nevyjímaje Československa, a to i přes omezení spojená s komunistickým režimem. Trh cestovního ruchu sílil a pod tlakem konkurence přinášel neustále nové formy cestovního ruchu. Významnou roli v rozvoji hrála také Sametová revoluce a pád komunismu které přinesly zemi nové možnosti. Otevření hranic a návrat demokracie posílily zájem o turismus v České republice.

3.1.3 Typologie cestovního ruchu

Dle Galvasové a kol. (2008) se člení cestovní ruch na druhy, formy a typy:

Druhy cestovního ruchu;

- dle místa realizace;
 - vnitřní cestovní ruch;
 - vnější cestovní ruch;
- dle původu účastníků;
 - domácí turismus;
 - a zahraniční turismus;
- dle vztahu k platební bilanci;
 - aktivní cestovní ruch (pozitivní vliv na platební bilanci);
 - příjezdový cestovní ruch (inbound tourism, incoming tourism) – zahrnuje aktivity spojené s příjezdem zahraničních osob do daného státu;
 - tranzitní cestovní ruch – zahrnuje aktivity spojené s průjezdem zahraničních osob přes území daného státu;
 - pasivní (vývoz devizových prostředků);
 - výjezdový cestovní ruch (outbound tourism, outgoing tourism) – zahrnuje aktivity spojené s výjezdem občanů daného státu;
- dle počtu účastníků;
 - individuální;

- kolektivní;
- masový cestovní ruch;
- dle délky trvání;
 - krátkodobí cestovní ruch – obsahuje cesty zahrnující maximálně tři přenocování;
 - dlouhodobý cestovní ruch – zde řadíme cesty se čtyřmi a více přenocováními;
- dle způsobu zabezpečení průběhu;
 - organizovaný – účast je zajišťována prostřednictvím cestovní kanceláře či jiného zprostředkovatele;
 - neorganizovaný;
- dle způsobu financování;
 - volný (komerční) cestovní ruch;
 - vázaný (nekomerční, sociální) cestovní ruch.

Formy cestovního ruchu

Zejména vycházejí z motivace návštěvníka a popisují povahu stráveného času účastníky. Do hlavních forem cestovního ruchu spadá:

- Rekreační cestovní ruch – účel je fyzická a psychická regenerace;
- Kulturní (kulturně-poznávací) cestovní ruch – spojený s poznáváním jiných kultur, zvyků, tradic, způsobu života a náboženství;
- Společensky orientovaný cestovní ruch – motivací je společenské; setkávání jako je např. klubový cestovní ruch uskutečňovaný v rámci utváření skupin se společnými zálibami či zájmy;
- Sportovní cestovní ruch – je spojen se sportovní činností a členíme ho na:
 - Aktivně orientované – cestování s cílem prohlubovat zdraví a výkonnost;
 - Pasivně orientované – cestování spojená se sportovním diváctvím;
 - Ekonomicky orientovaný cestovní ruch – je spojen s ekonomickými aktivitami. Spadá sem např. cestovní ruch obchodní, kongresový, veletrhů a také incentivní (stimulační, motivační) cestovní ruch;

- Specificky orientovaný cestovní ruch – zahrnuje různorodé motivy či kombinace motivů.

Typy cestovního ruchu

Typy cestovního ruchu charakterizují Galvasová a kol. (2008) jako „*soubor aktivit cestovního ruchu majících konkrétní podobou a určitý svébytný charakter. Odvíjí se od motivace účastníků a od druhů cestovního ruchu, jimž jsou podřaditelné, ale jsou již obvykle spojeny s menším okruhem typických činností. Typy cestovního ruchu jsou již přímo využitelné při tvorbě produktů cestovního ruchu a lze s nimi svázat přímé kroky k jejich rozvoji.*“ Výše uvedená specifičnost vedla k vytvoření různorodých typů cestovního ruchu, které lidé vyžadují v souvislosti s nárustem volného času a touhou po nových či neobvyklých zážitcích. Navíc individuální typy a specifické rysy hrají významnou roli v cílení a náboru návštěvníků do dané lokality.

3.2 Vazby ekoturismu a agroturismu

Jak je již uvedeno v kapitole „*historie cestovního ruchu*“, tak i Kubíčková (2020) uvádí, že po roce 1989 rapidně vzrostla poptávka po nových formách cestovního ruchu nevyjímaje zeleného cestovního ruchu do kterého spadají pojmy ekoturismus i agroturismus. Zvyšující se poptávka po těchto typech turismu spočívala převážně v hledání klidnějšího prostředí blízko přírody s autentickou atmosférou venkova. Dělo se tak nejvíce z důvodu negativních aspektů měst, jakými jsou např. znečištění ovzduší, přelidnění či moc velká míra hluku.

Stříbrná (2005) popisuje, že romantiku klidného venkovského prostředí zachytili mnozí spisovatelé této doby. Se zrodem zájmu o cestovní ruch na venkově, se zrodily i nové železniční společnosti, které poskytovaly možnost dopravy turistům na venkov. Paní uvádí jako první místa venkovské turistiky, které byli podporované železničním marketingem a kapitálovými investicemi, Alpy a americké a kanadské Skalické hory.

Dále popisuje Stříbrná (2005) moderní venkovskou turistiku, která nabrala na významu v období od sedmdesátých do devadesátých let dvacátého století, se však v mnoha ohledech odlišuje. Především je charakterizována vyšším počtem účastníků a delšími cestovními vzdálenostmi. Díky soukromému automobilismu a mezinárodně dostupnému pronájmu vozů mají turisté možnost dostat se do oblastí, které nejsou obsluhovány železniční sítí, až k poslední železniční stanici. Klíčovým prvkem je také fakt, že cestovní ruch se

rozšířil do venkovských krajín všeho druhu, opustil velká specializovaná střediska a pronikl do malých měst a vesnic, stává se skutečně venkovským. Kvantifikace rozvoje venkovské turistiky není snadným úkolem, protože málokterá země shromažďuje statistiky tak, aby bylo možné oddělit její ekonomický přínos od ostatních forem cestovního ruchu. Přesto zkušenosti z evropských, amerických a australských venkovských regionů naznačují, že venkovská turistika představuje rostoucí ekonomický faktor a jako taková je předmětem podpory vlád.

3.2.1 Definice pojmů

Ekoturismus

Ekoturismus je dle TIES (2019) koncept cestovního ruchu, který zaznamenal výrazný nárůst zájmu v posledních desetiletích. Tento typ cestování se odlišuje od tradičního masového turismu tím, že kladl důraz na ochranu přírodního prostředí, udržitelný rozvoj a interakci s místními komunitami. Hlavním cílem ekoturismu je minimalizovat negativní dopady turistických aktivit na životní prostředí a zároveň poskytovat vzdělávací a inspirující zážitky pro návštěvníky. Definice ekoturismu nejsou jednotné a mohou se lišit podle různých zdrojů a organizací. Nicméně, často se setkáváme s definicí, kterou poskytl Mezinárodní svaz ekoturismu. *"Ekoturismus je odpovědné cestování do přírodních oblastí, které chrání životní prostředí, podporuje blaho místních obyvatel a zahrnuje interpretaci a vzdělávání."*

Dle Klapky a kol. (2005) rozlišujeme dva typy ekoturismu, a to měkký a tvrdý. Měkký typ představuje běžně dostupnou variantu cestovního ruchu, která vyžaduje menší fyzické úsilí a nižší míru odstřešení od civilizace. Většinou lze tuto formu turistiky organizovat prostřednictvím ekoturistických agentur nebo státních institucí. Měkký ekoturismus nabízí relativně bezproblémovou možnost prozkoumávání přírody. Jeho podoba může být tak jednoduchá jako procházka do nejbližšího národního parku za účelem pozorování ptáků a rostlin. Tvrdá ekoturistika představuje intenzivní pobyt v divočině, buď s podporou ekoturistické společnosti nebo samostatně, bez obvyklých komfortů, na něž jsme zvyklí. Tato forma ekoturistiky vyžaduje vyšší míru samostatnosti a fyzické zdatnosti. Lze si představit primitivní táboření hluboko v nedotčené divočině, kde jsou minimální pohodlí a společnost se musí spoléhat výhradně na své dovednosti a přírodní zdroje.

Dle Hamiltona (2023), pokud je ekoturistika řádně prováděna, může se stát ekonomicky výhodným prostředkem pro ochranu životního prostředí. Transformací přírody na turistickou destinaci přináší ekoturistika pracovní příležitosti, generuje finanční prostředky

a vytváří respekt k přírodě, který přesahuje pouze ekonomické aspekty z ní odvozené. Ekoturistika přispívá k udržování ekosystémů a zpomaluje degradaci životního prostředí, což má pozitivní vliv na člověka v méně zřejmém smyslu. Tyto ekosystémy jsou klíčové pro regulaci životního prostředí, v němž existujeme. I přesto, že ekoturismus klade velký důraz na ochranu životního prostředí a řídí se mottem „odnes vzpomínky, zanech stopy“, má na přírodu negativní vliv. Zejména pozorování divokých zvířat může způsobit jejich aklimatizaci na lidskou přítomnost, což může mít za následek nebezpečné nebo dokonce smrtelné interakce, z důvodu ztráty strachu z lidí.

Koncept ekoturismu vyžaduje, aby jednotlivci zapojení do implementace, účasti a propagace ekoturistických aktivit, přijímali dle TIES (2019) následující zásady ekoturismu:

- Minimalizovat fyzické, sociální, behaviorální a psychologické dopady;
- Budovat povědomí a respekt k životnímu prostředí a kulturám;
- Poskytovat pozitivní zážitky jak návštěvníkům, tak hostitelům;
- Přinášet přímé finanční benefity pro ochranu přírody;
- Generovat finanční přínosy pro místní obyvatele a soukromý sektor;
- Poskytovat nezapomenutelné interpretační zážitky návštěvníkům, které pomáhají zvýšit citlivost k politickým, environmentálním a sociálním podmínkám hostitelských zemí;
- Navrhovat, stavět a provozovat zařízení s minimálním dopadem na životní prostředí;
- Respektovat práva a spirituální přesvědčení původních obyvatel ve vaší komunitě a spolupracovat s nimi na vytváření empowermentu.

Agroturismus

National Agricultural Law Center (2019) definuje agroturismus následovně. *„Jednoduše řečeno, agroturistika by mohla být chápána jako křížovka mezi turismem a zemědělstvím. Technicky řečeno, agroturismus lze definovat jako formu komerčního podnikání, která spojuje zemědělskou produkci a/nebo zpracování s turismem za účelem přilákání návštěvníků na farmu, ranč nebo jiný zemědělský podnik s cílem zábavy a/nebo vzdělávání návštěvníků a zároveň generování příjmů pro majitele farmy, ranče nebo podniku.“*

Agroturismus je dle Dudáka a kol. (2012) populárním způsobem trávení volného času a zaznamenává stále rostoucí zájem, i když se jeho charakter a konkrétní formy postupně mění. Dříve byla agroturistika často spojována s možností aktivní účasti na práci

na farmě, v zahradě nebo v sadu, avšak toto prvotní pojetí dnes ztrácí na významu. Naopak nabízí jiné atrakce a přednosti, jako je interakce se zvířaty, často spojená s terapeutickým účinkem, možnost vyjížděk na koních, ochutnávky domácí kuchyně, poznávání lidové architektury, venkovského folklóru, tradic a řemesel, spojení s okolní přírodou, rybaření, cyklovýlety, a především klid a relaxaci. Na rozdíl od tradičního cestovního ruchu, neposkytuje pevně ustavené informační zázemí. Tato situace je částečně způsobena jejím měnícím se charakterem. Proto dospěli k závěru že „jednoznačnější definice agroturistiky je možná spíše z pohledu první části tohoto slova – týká se totiž prakticky výhradně zemědělské výroby, která k přírodě a krajině přistupuje šetrně, s respektem a s úctou“.

Ekoagroturismus

Ekoagroturistika dle Stříbrné (2005) představuje specifickou odnož agroturistiky, nabízející pobyty na ekologicky udržitelných farmách umístěných v příznivém životním prostředí. Důležitým prvkem tohoto typu agroturistiky je nejen blízký vztah s farmářskou rodinou, ale také aktivní účast na zemědělských činnostech a konzumace produktů z ekologického zemědělství. Práce paní Syrovátkové (2013) souhlasí s podstatným znakem ekoturistiky, kterým je nejen spojení s rodinnou farmou ale i účasti na zemědělských pracích. Doplňuje však o informaci, že produkty tohoto ekologického zemědělství musí splňovat všechny podmínky na něj kladené po podrobení přísné kontroly. Po splnění podmínek mohou na své produkty umístit známku BIO. Tato značka tkv. biozebra je definována Ministerstvem zemědělství (2021) jako „celostátní ochranná známka pro biopotraviny. Logo je možné použít pouze v souladu s ustanovením zákona č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášky č. 16/2006 Sb., ze dne 6. ledna 2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství.“

Obrázek 1 Grafický znak BIO

Zdroj: eAGRI (2021)

Jak je již zmíněno, ekoagroturismus není pouhé ponocování na rodinné farmě. Václavík (2008) uvádí, že náplní tohoto turismu může být např. venkovní vyžití, které zahrnuje rybaření, lov, jízdu na koni nebo jen prosté poznávání přírody. Procházky v přírodě s místním průvodcem mohou obohatit účastníka i o kulturní složku oblasti, kterou by jako jedinec přehlédl. Také se může jednat o vzdělávací aktivity jako např. kurzy vaření, pěstování, chovu zvířat nebo ochutnávka vín s teoretickým výkladem. Samozřejmě zde máme i další aktivity do kterých mohou spadat sporty zimní či letní. Při každé z nabídek záleží na dispozicích farmy, a proto každá rodinná farma může být odlišná.

3.2.2 Certifikace a značení

V rámci kategorizace v České republice uvádí svaz venkovské turistiky a agroturistiky (2017), že do kategorií se neudělují třídy, které by označovaly nižší či vyšší kvalitu poskytovaných služeb. Certifikát a značka jsou uděleny pouze zařízením, které splňují podmínky jednotlivých kategorií. Udělování a obnovení těchto značek provádí Svaz venkovské turistiky a agroturistiky, z. s. a to jak pro své členy, tak i ostatní zájemce. Certifikační komise uděluje žadatelům certifikáty a značky za dvou podmínek. První podmínkou žadatele je nutnost být zemědělským podnikatelem, tzn. „*Fyzická nebo právnická osoba, která podniká v zemědělské výrobě v souladu se zákonem č. 252/197 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů a je evidována v Evidenci zemědělského podnikatele.*“ Druhým bodem je být fyzická a právnická osoba podnikající podle zákona, obec, svazek obcí, státní podnik, nezisková organizace, nadace, církev, (přidělené IČO) Zařízení, jsou poté certifikováni jako Dovolená na statku nebo Dovolená na venkově. Platnou certifikaci ubytování v soukromí mohou žadatelé také získat od Asociace hotelů a restaurací České republiky pro hotely a penziony nebo může být přijata platná certifikace od Asociace kempů České republiky.

Dle certifikací již vidíme samotné rozdělení a těmi dle SVAZVTA (2017) jsou kategorie:

- Dovolená na statku – služby agroturistiky spojené s ubytováním které poskytuje výhradně;

zemědělský podnikatel;

- Dovolená na venkově – služby venkovské turistiky spojené s ubytováním;
- Zážitky na venkově – zážitkový pravidelně se opakující program bez ubytování, který se týká minimálně jednoho okruhu z následujících témat:

- Zemědělství;
- Lesnictví;
- víno, ovoce, zelenina, zahradnictví;
- bylinky a přírodní zahrady;
- příprava potravin, regionální řemesla;
- činnosti související s krajinou, ochranou přírody, domácí faunou a flórou;
- umění a kultura;
- zdraví.

3.2.3 Ekoturismus v ČR

Pro naše podnikatele v oblasti venkovské turistiky a agroturistiky dle Stříbrné (2005), slouží jako inspirace především zkušenosti z NSR a Rakouska (spolková země Dolní Rakousko). V této oblasti existuje velmi efektivní přeshraniční spolupráce mezi podnikateli ze Šumavy a Českého lesa, konkrétně v rámci Zájmového sdružení právnických osob nesoucí název „*šance pro jihozápad*.“ Tato spolupráce zahrnuje instituce cestovního ruchu a podnikatele v cestovním ruchu v okrese Regen v Bavorském lese. V Bavorském lese převažují služby venkovské turistiky ve formě pobytu na statku nebo pronájmu prázdninových domů a bytů. Doprovodné programy k ubytování mají obdobný charakter jako u nás. Německá strana však výrazněji využívá možnosti tzv. přírodní turistiky, zejména atraktivit Národního parku Bavorský les, a klade velký důraz na aktivní dovolenou pro rodiny s dětmi.

Hotele Equitana reprezentuje ekoagroturistiku, která podle jejich webových stránek (2023) sídlí na pomezí jihočeského a středočeského venkova v blízkosti Brd, jak už napovídá jejich motto „*Jižní Čechy začínají u nás*“. Nabízí ubytování v hotelových pokojích i apartmánech a pyšní se svým luxusním wellness s bazénem. Z hlediska agroturismu nabízí přístup do stájí a lekce jízd na koních. Ve vesnici Bezdědice u Hostomic pod Brdy v okrese Beroun se nachází statek Bezdědice. Dle jejich webových stránek (2023) se zabývají westernovým ježděním a chovem Quarter Horse a Paint Horse. Nabízí individuální lekce jízdy na koni a vyjížděky do přírody a výcvik pro práci s koňmi. Dále je zde možnost ubytování s celkovou kapacitou třinácti osob, úschovnu pro kola a možností dobíjení elektrokol. Mezi CHKO a městem Plzeň se nachází další ekoagroturistická farma. Farma Moulisových dle webových stránek (2023) nabízí ubytování v pěti prostorných apartmánech s vlastní plně vybavenou kuchyňkou. Lákadlem je také ubytování pro školky a školy, kde se

mohou děti účastnit informačních programů na témata chov zvířat, pečení a farmaření. V rámci farmy provozují také jezdecký oddíl registrovaný u ČJF – „JK Farma Moulisových.“ Pod vedením si mohou turisté zdokonalit své jezdecké zkušenosti, nebo i projít výcvikem a složit zkoušku ZZVJ. Své produkty z farmy, které se skládají především z masových výrobků prodávají jednou měsíčně krom letních prázdnin.

Obrázek 2 Mapa hotelu Equitána

Zdroj: Hotel Equitána (2023)

3.3 Obecná charakteristika Brd

Diskuse o potřebě chránit přírodu v Brdech dle Čámského (2015) probíhala téměř sto let. Již v roce 1921 byl navržen první pokus o vyhlášení národního parku, ale iniciativa byla tehdy považována za předčasnou. O rok později byla naopak schválena výstavba dělostřelecké střelnice, která se následně stala vojenským újezdem Brdy. Otázka ochrany přírody se znovu otevřela v devadesátých letech, kdy byl zpochybněn plán na rušení újezdu. Bylo to díky přesvědčení, že vojenský režim v tomto území zajistí lepší ochranu přírody než vymezením CHKO. Až po dvaceti letech bylo oznámeno jeho zrušení, což spustilo proces vyhlášení CHKO Brdy. Politické výkyvy však brzdily celkový proces. Ten rozpohybovalo nové vedení města Příbram v roce 2014, kdy podpořilo návrh o zrušení Vojenského újezdu a vyhlášení CHKO.

Klapalová (2011) uvádí, že podle návrhu Agentury ochrany přírody a krajiny, která obdržela podporu od Středočeského i Plzeňského kraje, měla mít CHKO rozlohu 330 km². Což by znamenalo o čtvrtinu větší rozlohu, než má vojenský újezd. Podle původního návrhu

bylo plánováno zahrnout jak území vojenského újezdu, tak i další části Brd mimo něj, zejména tzv. Jižních (též Třemšínských) Brd. Celková rozloha činila 380 km² Čámský (2015). V současnosti dle webové stránky CHKO Brdy (2023) chráněná krajinná oblast Brdy zabírá rozlohu 345 kilometrů čtverečních a řadí se tak svojí velikostí mezi středně velké CHKO, jako jsou např. Jizerské nebo Lužické hory. Byla vyhlášena nařízením vlády č. 292/2015 Sb., s účinností od 1. 1. 2016. Představuje tak dvacátou šestou neboli také nejmladší chráněnou krajinnou oblast v ČR. Většina jejího území se vyskytuje na bývalém vojenském újezdu, který zahrnuje Střední Brdy. Skládá se z 13 maloplošných zvláště chráněných území, 7 přírodních rezervací a 6 přírodních památek.

Obrázek 3 CHKO Brdy

Zdroj: Karel Hutr (2016)

3.3.1 Flóra a fauna Brd

Čihař (2018) uvádí, že vrcholová fauna a flora v Brdech jsou ovlivněny několika faktory, včetně nižší nadmořské výšky, izolované geografické polohy a menší hmotnosti ve srovnání s podobnými oblastmi. I přes transformaci prapůvodních lesů na smrkové monokultury zůstávají Brdy nenahraditelným nadregionálním biocentrem, sloužícím jako klíčový biokoridor a migrační cesta pro rostlinné i živočišné druhy. Flóru Brd formovaly různé faktory, jak přírodní, tak antropogenních, spojených s lidskou činností. Přestože se prapůvodní lesy postupně proměňovali v dnes převládající smrkové lesy, některé části pohoří si nadále uchovali téměř původní lesnatou podobu, s výskytem dubů, buků, jilmů, líp a borovic.

Kolonizace území však podle Čihaře (2018) vedla k rozsáhlé těžbě dřeva, výsadbě smrkových sazenic a ztrátě původní nedotčené přírody. Dochovaná místa s původní biodiverzitou lze najít především na nedostupných stanovištích, jako jsou skalní útvary, sutě

a rašeliniště. Vojenská aktivita v Brdech v minulých desetiletích také původní flóře nepomohla. Zasáhla zejména centrální části této oblasti. Toto využívání zahrnovalo systematické narušování půdního krytu, drnu a vegetace, odlesňování, vytváření depresí a tůní, a opakující se požáry na místech, kam dopadala munice. Tímto způsobem uměle snižovala přirozená hranice lesa a vytvářela místní vřesoviště a rašeliniště, která jsou charakteristická pro současnost, a to i přes jejich bezútěšný vzhled. V důsledku těchto zásahů se měnila původní tvářnost místní vegetace. Změny v krajině vedly k vzniku a rozvoji místních a charakteristických vřesovišť, rašelinišť a dalších ceněných biotopů s unikátním výskytem druhů a společenstev.

V Brdské vrchovině, ve které dle Čihaře (2018) převažuje hercynská horská fauna, zaznamenáváme výskyt několika druhů fauny západní a alpské. Její bezobratlá populace, jako jsou např. měkkýši, pavouci, rakoviny a brouci, představuje její pestrý ekosystém. Nachází se zde i mnoho až 15 kriticky ohrožených druhů živočichů. Jedná se především o korýše, proto se také symbolem CHKO Brdy stal rak kamenáč, který spadá do této skupiny. Raci nejsou jedinými korýši, kterým hrozí vymření. Díky vojenskému režimu, který v minulosti patřičně ovlivnil centrální část Brd, vedl k nečekaným a pozitivním změnám v krajině. Své obydlí si v bahnitých loužích bývalých i současných vojenských cvičišť totiž našli listonohové a žábřonožky. Pod hladinou studených a křišťálových říček a potoků můžeme najít pestrou škálu již zmíněných bezobratlých či ryb. Pro ochranu mihule potoční, která se skrývá v naplaveninách potočních meandrů, vznikly v Brdech tři evropsky významné lokality, jimiž jsou Ohrazenický potok, Niva Kotelského potoka a Octárna. Brdská fauna je v celku klidná, objevují se zde však i pár predátorů AOPK (2024). Například rys ostrovid, který putuje do CHKO ze Šumavy, nebo smečka nedávno objevených vlků putující po vrchovinách CHKO Brdy (2023). Podle Čihaře (2018) omezení rekreačního ruchu, vytvoření vojenských bezlesí a útlum běžných rozvojových aktivit přispěly k vzniku nových a unikátních biotopů v rámci středoevropského prostředí. Ochránáři by měli dbát na udržitelný rozvoj těchto oblastí a zachování ekosystémů pro budoucí generace.

Obrázek 4 Logo CHKO Brdy

Zdroj: iDNES (2017)

3.3.2 CHKO a systém ochrany přírody v ČR

Ministerstvo životního prostředí (2023) uvádí, že v současné době existuje již 26 chráněných krajinných oblastí, které v České republice pokrývají necelou šestinu rozlohy území, přesněji zabírají 14.42%. Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny (2022) je definuje jako „*rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení, lze vyhlásit za chráněné krajinné oblasti.*“ K rozdělení přispívá Česká informační agentura životního prostředí (2023) která CHKO rozděluje na velkoplošná zvláště chráněná území, do kterých spadají národní parky a chráněné krajinné oblasti, a na maloplošná zvláště chráněná území, které se rozdělují na národní nebo nenárodní přírodní památky a rezervace. Společně se vstupem do Evropské unie nastala povinnost vymezení chráněných území Natura 2000, které představují ptačí oblasti a evropsky významné lokality.

Tyto oblasti mají dle CENIA (2023) různé stupně ochrany, které pomáhají udržovat a zlepšovat přírodní stav a ekosystémové funkce. Lze je také využívat pro rekreaci, pokud se tím nepoškodí přírodní hodnoty. Vláda republiky určuje pravidla pro tyto oblasti a jejich ochranu. K bližšímu určení způsobu ochrany přírody v chráněných krajinných oblastech se obvykle stanovují čtyři, minimálně tři různé úrovně ochrany, které nazýváme jako zóny. První zóna má z nich nejprísnejší pravidla pro ochranu. Konkrétní pravidla pro jednotlivé zóny v chráněných krajinných oblastech jsou stanovena právním předpisem, kterými se daná chráněná krajinná oblast vyhláší. Vymezení a změny těchto zón provádí

Ministerstvo životního prostředí (2022) prostřednictvím vyhlášek. Základní ochranné podmínky chráněných krajinných oblastí jsou dle následující:

(1) Na celém území chráněných krajinných oblastí je zakázáno;

- a) zneškodňovat odpady mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,
- b) tábořit a rozdělávat ohně mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,
- c) vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vjezdu a setrávání vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu a zdravotní a veterinární službu,
- d) povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování nepůvodních druhů rostlin a živočichů a cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře,
- e) používat otrávených návnad při výkonu práva myslivosti,
- f) stavět nové dálnice, sídelní útvary a plavební kanály,
- g) pořádat automobilové a motocyklové soutěže,
- h) provádět chemický posyp cest,
- i) měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany chráněné krajinné oblasti.

(2) Na území první zóny chráněné krajinné oblasti je dále zakázáno;

- a) umísťovat a povolovat nové stavby,
- b) povolovat a měnit využití území,
- c) měnit současnou skladbu a plochy kultur, nevyplývá-li změna z plánu péče o chráněnou krajinnou oblast,
- d) hnojit pozemky, používat kejdu, silážní šťávy a ostatní tekuté odpady,
- e) těžit nerosty a humolity.

(3) Na území první a druhé zóny chráněné krajinné oblasti je dále zakázáno;

- a) hospodařit na pozemcích mimo zastavěná území obcí způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškozovat půdní povrch, používat biocidy, měnit vodní režim či provádět terénní úpravy značného rozsahu,

- b) zavádět intenzivní chovy zvířete, například obory, farmové chovy, bažantnice,
- c) pořádat soutěže na jízdách kolech mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody.

4 Praktická část práce

Po dokončení knižní rešerše k praktické části bakalářské práce, bylo rozhodnuto pro zhotovení kvalitativního výzkumu s metodami zakotvené teorie a hloubkového rozhovoru. V této části budou tyto postupy popsány a dodržovány k dosažení výsledků. Na základě rozhovorů byla provedena analýza SWOT, která specifikuje problematiku, silné stránky nebo příležitosti v dané oblasti. Tyto informace definují cestu k závěrům bakalářské práce.

4.1 Kvalitativní rozhovor

Někteří metodologové se zastávají názoru, že kvalitativní výzkum je pouze doplněk výzkumných strategií kvantitativních. Při zhotovování bakalářské práce bylo vycházeno spíše z definice metodologů Strausse a kol. (1999), kteří s předešlou definicí nesouhlasili a přišly tak se svojí, která říká že „*termínem kvalitativní výzkum rozumíme jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace.*“ Shromažďování informací provedu prostřednictvím rozhovorů a pozorování, což jsou metody často spojované s kvalitativním výzkumem. Někteří pozorovatelé následně své údaje klasifikují způsobem, který umožňuje jejich kvantitativní analýzu. Nematematické kvalitativní přístupy můžeme dělit na pozorování a rozhovor, dále je ale možné použít i dokumenty, knihy, videokazety, a dokonce i údaje, které již byly kvantifikovány pro jiné účely, což mohou být informace ze sčítání lidu.

Nadále Strauss a kol. (1999) uvádí, že kvalitativní přístup používáme při zkoumání organizací, skupin nebo i jednotlivých osob. Metodami se snažíme o odhalení a porozumění podstaty jevů, které jsou pro nás neprobádané. Můžeme je také použít k prohloubení tématu a získání tak detailních informací, které se na rozdíl od metod kvantitativních lépe podchycují. S výzkumem kvalitativní povahy spojujeme několik přístupů, které jsou v tomto kontextu dobře umístěny a považují se za základní. Dle Hendla (2023) dělíme základní přístupy na případovou studii, etnografický přístup, zakotvenou teorii, dále na výzkum fenomenologický, narativní, biografický, historický, akční a kritický. Pro své potřeby jsem vybral přístup „zakotvená teorie“, která vyhovuje mým požadavkům a vyhovuje mé práci nejvíce.

Mack a kol. (2005) uvádí že se jedná o techniku, která výzkumníkovy pomáhá získat přehled o respondentovo perspektivě na dotazované téma. Badatel je v hloubkovém rozhovoru brán za studenta, jako forma motivace pro získávání znalostí, zatímco

dotazovaný je v postavení odborníka, který jej učí o daném tématu. Komunikace probíhá neutrálním způsobem, pozorným poslechem účastníků a kladením následných otázek na základě těchto odpovědí. Výzkumníci nesměrují rozhovor dle jejich stanovených představ ani nenutí poskytování konkrétních odpovědí. Většinou se jedná o komunikaci tváří v tvář, ale za hloubkový rozhovor se považuje i telekomunikace. Kvůli technologickému pokroku a časové vytiženosti některých respondentů, bylo využito v bakalářské práci obou způsobů komunikace.

4.1.1 Zaměření výzkumu

Výzkumné okruhy

Respondentům bylo položeno několik základních okruhů, které se týkají zaměření a cíle praktické části bakalářské práce. Tyto okruhy se v rozhovorech se jednotlivými respondenty dále rozvíjejí do oblastí, které je ovlivňují a jsou pro ně důležité. Individuálně ke každému okruhu jsou uvedeny i konkrétní otázky polostrukturovaného rozhovoru.

Otázky rozhovoru rozdělené do čtyř okruhů vypadají následovně:

- **Rozvoj, výzvy a očekávání cestovního ruchu**
 - Jaký hodnotíte vývoj oblasti Brdy od jejího otevření v roce 2015? A jak lze kvantifikovat návštěvnost v této oblasti?
 - Jaké konkrétní plány má město na podporu rozvoje turismu v příštích letech?
 - Vidíte potenciál v ekoturismu a agroturismu jako nástroje pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu v CHKO Brdy? Popř. jak by mohly být podporovány lokální projekty s ní spojené?
 - Jak město čelí výzvám spojeným s rozvojem ekoturismu a agroturismu, například v oblasti infrastruktury a ochrany životního prostředí?
 - Jak se obec vyrovnává s možnými negativními dopady turismu na životní prostředí?
 - Jaké jsou očekávané ekonomické a sociální výhody spojené s rozvojem ekoturismu v této obci?
- **Propagace a veřejnost**
 - Jakým způsobem město propaguje své ekoturistické a agroturistické nabídky a jakým způsobem komunikuje s potenciálními návštěvníky?

- Jak mohou občané aktivně přispět k udržitelnému rozvoji ekoturismu a agroturismu v tomto regionu či městě?
- **CHKO Brdy**
 - Souhlasíte s tím, že by území CHKO mělo zůstat nezastavěné?
 - Jak moc velký dopad má divoká fauna Brd na turismus?
- **Spolupráce a partnerské vztahy**
 - Jak obec spolupracuje s dalšími institucemi a organizacemi na podporu ekoturismu a agroturismu v CHKO Brdy?
 - Fungují zde formy spolupráce s ostatními městy v oblasti podpory turismu?

Výzkumný vzorek

Výběr respondentů byl záměrný, z počátku bylo cílem oslovit starostky/ty obcí v okolí CHKO Brdy. Z důvodu časové vytíženosti starostů, byl výběr poupraven na respondenty na pozicích cestovního ruchu nebo komunikací s veřejností za jednotlivé obce.

Cíl výzkumu

Cílem kvalitativního výzkumu bylo zjistit a srovnat potenciál cestovního ruchu v různých obcích v okolí CHKO Brdy. Zaměřit se na překážky v rozvoji a s pomocí získaných informací navrhnout jejich řešení.

4.1.2 Interpretace rozhovorů

Respondent č. 1: Ing. Miroslava Pařavová – manažerka mikroregionu Hořovicko

Interpretace analyzovaného rozhovoru:

Respondentka se staví k vývoji oblasti Brd velice pozitivně. Jak CHKO Brdy, tak v okolí mají spoustu krásných míst, které turistům nabízejí. Jednou z největších výzev dle respondentky je však shlukování turistů na jednom turistickém místě. Což má negativní sociální efekt pro malé obce, kde žijí převážně starousedlíci. Obce poté trpí na nedostatek parkovacích míst a turisté nechávají svá auta u vchodu do lesů, čímž ničí krajinu obce. Jako příklad uvádí oblast Chaloupky, která má ve svém katastru hodně propagovaný hrad Valdek společně s vojenskou základnou. Tento hrad je oblíbenou turistickou destinací ale není v dobrém stavu a neustále se rozpadá a vstup je tam na vlastní nebezpečí. S tímto je uvedena další výzva a tou jsou soukromé pozemky, VLS a pozemky armády ČR v Jincích.

Respondentka uvádí, že svazek obcí se snaží získat hrad Valdek do své správy, aby jej mohla zainvestovat a zrekonstruovat ale bez úspěchu.

Jako mikroregion se snaží podporovat turismus jako celek. V rámci spolků turistických oblastí, se pomocí nově vytvořených produktů propagace daří. Souhlas s nezastavěností CHKO Brdy respondentka vyjádřila bez váhání. Fauna je poklidná, když se lidé drží turistických tras. Spolupráce jsou především tuzemské, a to s Brdským spolkem, popř. Brdský destinační spol., který spolupracuje s Berounskou destinační spol. V zahraničí se Brdy určitě nepropagují. Propagace probíhá na kulturních akcích, kde zároveň jde i o snahu zapojit členy do činností v rámci Brdského spolku. Spolupracovat s námi mohou i obyvatelé. Příkladem z minulosti jsou studenti, kteří sestavili mapy okolí obcí a přístupových cest do Brd a přispěli tak velice k cestovnímu ruchu.

Respondent č. 2: Mgr. Luboš Kožíšek – koordinátor Turistické oblasti brdy a Podbrdsko, referent a správce Barokního areálu Skalka

Interpretace analyzovaného rozhovoru:

Není to tak dávno, kdy byli Brdy nepřístupné, proto furt se jedná o zajímavou novinku pro turisty. Stávají se stále více navštěvovanou destinací, a to z větší části pro cykloturismus. Kvůli vojenské činnosti byli Brdy vyasfaltované pro pohyb vojenských vozidel, což je ideální pro cykloturistiku. CHKO je také jakousi značkou kvality a působí tak jako lákadlo pro turisty. V případě Mníšku pod brdy je to díky příznivé lokalitě vedle hlavního města Prahy, kde jsou časté vlakové spoje a přeprava osobním automobilem není tak nákladná. Pokles návštěvnosti se vyskytl v době covidové. Minulý rok se ale znovu dostává na úroveň návštěvnosti, který byl před pandemií. Nové rostoucím trendem je poutní turismus. Pro jeho podporu vznikne „Brdská hřebenovka“ která povede ze Zbraslavi až po jižní Brdy, což bude přes sto kilometrů dlouhá trasa.

Dle respondenta se agroturismus hodně popularizuje, např. v okolí Mníšku pod Brdy vznikají nové stáje. Samozřejmě, že okolní resorty napomáhají cestovnímu ruchu v CHKO Brdy. Jedna z nejznámějších eko-agroturistických destinací v okolí Brd je např. Equitana Hotel Resort na Březnicku. Destinační management určitě podporuje farmáře provádějící eko-agroturismus pomocí propagace. Po finanční stránce mohou jistě využívat své dotační možnosti. Je to stále relativně nové téma, proto není oblast tak dobře zmapována na ekoturismus. Určitě se ale nebráníme spolupráce, jen musí být snaha i z druhé strany, uvádí

respondent. Stejně tak je to s tamními podniky obcí v okolí Brd. Krásným příkladem je Lidový dům v obci Zaječov, který byl zrenovován obcí a vytvořil tak krásnou restauraci jak pro místní obyvatele, tak pro turisty.

Turismus přináší také mnoho negativ. Nástupní místa do Brd, které jsou ve vesnicích na úpatí kopců, nejsou přizpůsobeny na turisty. Kvůli málo parkovacím místům, nejsou turisté schopni zaparkovat, a tak parkují na pozemcích místních obyvatel nebo na travnatých porostech a devastují tak krajinu obce. Dalším negativem je přelidňenost v lesích a nedbalost turistů na životní prostředí. Na druhou stranu si musíme uvědomit že Brdy v celku, na tom nejsou z ekonomického pohledu úplně dobře. Výhody turismu můžou být ve tvoření nových pracovních míst v lokalitách. V Mníšku pod Brdy je turismus již dlouho, a proto jsou umístěny odpadové koše na hřebenech, které se pravidelně vynáší. Podnikatelé v centru města mají taky díky podpoře turismu větší obraty.

Infrastruktura ubytovacích zařízení zde není, z důvodu mladé CHKO. Také je důvod nezastavěnosti, se kterou respondent souhlasí, jen by vymezil nějaká ekologická tábořiště s toaletami pro turisty. Tento přístup nevyhovuje určitému typu turismu, jako jsou rodiny s dětmi, kteří vyhledávají občerstvení, ale o tom Brdy nejsou. Nemají zde vznikat hotely, občerstvení či něco podobného. Proto je zde možnost ubytování v obci okolo, které nemají velkokapacitní hotely např. pro kongresovou turistiku ale menší penziony prezentované spíše pro ekologický turismus. Propagace zajímavých destinací probíhá přes sociální sítě, kde se snažíme oslovit influencery o jejich propagaci. Dále webové stránky, vývěsky a rozhlas. Přes destinační management propagujeme i do zahraničí, kdy nabízíme novinářům, kteří mají zájem o tuto destinaci, provedení po Brdech a ti poté napíší článek do novin v cizích zemích.

Respondent č. 3: Daniel Rambousek – referent informačního centra pro Dobříš

Interpretace analyzovaného rozhovoru:

Podle respondenta zájem o ekoturismus stále roste, ale pro obec Dobříš trpí špatnými spoji hromadné dopravy. Neexistují zde přímé spoje a turisté čeká mnoho přestupů z různých částí bližšího okolí, pokud se chtějí vydat do Brd z této obce. Turista se tedy musí dopravit osobním automobilem ke vstupním bodům. CHKO je relativně mladá a nedostala se ještě do veřejného podvědomí. Tuto skutečnost řeší respondent s pracovní skupinou, kde se zabývají vylepšením propagace. S propagací se spoléhají také na akční skupinu, na kterou

dosahují přes DMO Turistické oblasti Brdy a Podbrsko. Potenciál v rozvoji respondent vidí pozitivně. Problémem v obci Dobříš jsou však pozemky, které nespádají do správy obce. Příkladem je zámek Dobříš který je krásnou turistickou destinací. Problémem je rodina Colloredo-Mannsfeld, která tento zámek vlastní a neprokazuje žádnou iniciativu ke změnám. Dále jsou pozemky rozděleny mezi správu Česka a vojenské lesy a statky. V případě VLS je komunikace a řešení otázek na téma CHKO a okolí otevřenější, v ostatních případech je to spíše naopak. Nedávno řešil respondent společně se středočeskou centrálou, možnost zhotovení výseků nejvyšších míst v brdech, které by mohli být nápomocné i v rozvoji turismu v CHKO.

Jak již respondent zmínil, ohledně propagace se spoléhají na MAS. Sama obec se ale snaží propagovat jak své akce, tak akce MAS přes sociální sítě, vývěsky a rozhlas. Jedná se ale spíše o propagaci pro místní obyvatele a blízké okolí. Ohledně sociální stránky naráží respondent na několik problémů. Obec Dobříš je tvořena většinou ze starousedlíků, kteří mají rádi svůj klid, a proto nadměrný počet turistů na ně působí negativně. Respondent se domnívá, že se tento pohled změní až s novými generacemi. Většina je i ráda za poklidné Brdy bez turistů, ve kterých nachází pohodu. Další výzvou je nedostatek parkovacích míst. Turisté poté parkují na pozemcích obyvatel nebo na hranicích lesů a ničí tak krajinu obce. Někteří dokonce vjíždějí do CHKO, kde ničí Brdskou flóru. Respondent také uvádí problém s odpadkovými koši a výskyt nelegálních ohnišť. Z ekonomického hlediska je to obdobné jako z toho sociálního.

I přes všechny negativa se zde najdou lidé, kteří chtějí pomoci k rozvoji cestovního ruchu. Ti mohou podpořit svými nápady a vlastní iniciativou. Zde ale znovu narážíme na územní rozpory, které respondent již zmiňoval. Pokud chceme oslovit více turistů, tak by Brdy nezastavěné zcela být neměli. Příkladem udává respondent rozhledny, které jsou drahé na výstavbu a zároveň se tam stavět nemohou. Výhled nad hřebeny stromů a panoramata na nádhernou flóru CHKO, by mohla být velkým lákadlem pro turisty. Online mapy jsou dobrým nápadem, které bychom zajisté financovali, znovu zde narážíme na územní rozpory a zdali by toto zmapování mohlo proběhnout všude. Ohledně divoké fauny respondent uvádí spíše okolí obce, ve kterém jsou přemnožení divočáci, kteří utíkají z ohrady a mohou tak odstrašit pár turistů. Nebere to však jako velký problém, stejný názor má na výskyt smečky vlků v CHKO.

Respondent č. 4: Josef Karas – starosta obce Obecnice

Rozvoj turismu se po zhotovení CHKO Brdy zvýšil. Přijíždí sem více turistů z různých krajů. Pokles byl nyní v letech 2020 až 2022, kdy zavládla pandemie. Místní se ale více vydávali, když to bylo legislativně možné, víc za klidem do divokých končin Brd. Vidím veliký potenciál v agroturismu jako udržitelném rozvoji cestovního ruchu. Snažíme se spolupracovat s lokálními farmáři na způsobu propagace. Jako příklad respondent uvádí ekologickou farmu „Lhota u Příbramě“, která pořádá akce pro místní i širokou veřejnost. Pro malou obec jako je Obecnice je mnoho návštěvníků velice negativní faktor, proto zde moc sociálních benefitů není. Z ekonomického hlediska by obci jistě prospěl větší počet návštěvníků, ale nejsme na ně přizpůsobeni. Nemáme zde ubytovací, restaurační zařízení ani parkovací kapacity a jelikož se nacházíme přímo na okraji CHKO Brdy, lidé vjedou zaparkovat i do této oblasti kde celkově krajinu ničí.

Souhlasím s nezastavěností Brd. Je potřeba udržovat nádhernou přírodu a krajiny i pro budoucí generace. Zároveň mě již dlouhou dobu tíží problematika vojenského újezdu. Přicházelo se z různými nápady na výstavbu sjezdovek či turistických středisek. Samozřejmě podporujeme spíš měkký turismus, který nemá tak velký dopad na krajinu, ale Brdy by měli zůstat nezastavěné. Dalším důvodem je doprava která by po zrušení nezastavěnosti vytvořila z Obecnice tranzitní vesnici na Zaječov a následně na Plzeň. Spolupracujeme s Turistickou oblastí Brdy a Podbrdsko, na které přenecháváme většinu propagací a poskytuje nám spojení s ostatními obcemi.

Respondent č. 5: Marcela Flídrová – koordinátorka cestovního ruchu města Hořovice

Interpretace analyzovaného rozhovoru:

Respondentka uvádí, že existuje pozitivní vývoj turismu v Hořovicích od roku 2015 po současnost. Mohl by být ale o mnoho lepší. Město Hořovice stále není schopné být otevřenou turistickou destinací. Chybí zde ubytovací a restaurační kapacity. Jako příklad nepřipravenosti uvádí respondentka informační centrum, které se nacházelo do nedávna na zavřeném starém zámku. Společně se spolkem prosadili, výstavbu nového informačního centra pro turisty na náměstí v místech bývalého kláštera, který se v únoru tohoto roku otevřel. Velkou podporou pro turismus by byla renovace turisty populárního hradu Valdek. Naneštěstí nám brání územní spory a místo oprav je tam vstup zakázán. Je to velká škoda, protože hrad Valdek a rod Zajíců, kteří tento hrad založili byli významní pro Českou historii. Je tu proto nevyužitý potenciál cestovního ruchu. Zároveň zde respondentka vidí potenciál

ekoturismu a agroturismu. Jen kvůli již zmíněné nepřipravenosti Hořovic na turismus, nemá informační centrum zmapované okolí agroturistických zařízení.

Další výzvou jsou starousedlíci, kteří nejsou přívětiví jak k turismu, tak k novousedlíkům. Nedostatek parkovacích míst je příčinou parkování u krajů lesů, kde turisté ničí vegetaci obce. To místní obyvatelé berou jako negativum. Proto zde chybí i snaha o zřizování ubytovacích zařízení, či podporu cestovního ruchu. Respondentka uvádí, že poloha Hořovic má veliký potenciál pro zřízení podobných zařízení, díky dobré lokalitě. Nachází nedaleko od hlavního města Prahy směrem na Plzeň. Pro podporu turismu se snažíme otevřít lidem Starý zámek, který se do nedávna používal jako skladiště, přitom je nejstarší památkou Hořovic. Plánujeme zde vytvořit kulturní a turistické centrum s přívětivou květinovou zahradou, které by mohli sloužit pro různé akce. Z ekonomického hlediska by nárůst turismu pomohl podnikatelům, obci ale i blahobytu obyvatel. Vyskytuje se tu málo restauračních zařízení s krátkou otevírací dobou. S nárůstem turistů by se pracovní doby zdelšíly a město by nebylo v pozdějších hodinách vylidněné.

Respondentka plně souhlasí s nezastavěností Brd. Jsou jediným čistě Českým pohořím na rozdíl od ostatních, které se nacházejí na hranicích ČR. Dalším důvodem, proč respondentka souhlasí s nezastavěností, je možnost rozprodání bohaté vrstvě obyvatel, které nebudou dbát na přírodu. Ohledně divoké fauny uvádí respondenta, že se není čeho bát. Největší predátoři, kterými byli medvědi, byli zabiti již v 19. století. Nyní divoká fauna, která se krajinami Brd prochází jsou rys, vlk a kočka divoká. Pokud turista nezabloudí na více dní v CHKO, tak mu prakticky žádný střed s divokou zvěří nehrozí. Ze zkušeností respondenty se v Brdech dokáže ztratit i rodina, žijící v okolí Brd po generace. Problém nenachází ve špatném značení, nýbrž v nepozornosti člověka a nedostatečném signálu pro mobilní zařízení, které by mohli člověka navést zpátky na cestu. Možná by bylo dobrá online vizualizace Brd, která by šla do mobilu uložit a vyvarovat se tak této nepříjemnosti. Jako obec Hořovice spolupracujeme s tuzemskými destinačními agenturami Karlštejsko a Brdy a Podbrdsko a s mikroregionem Hořovicko, který sdružuje dohromady dvacet obcí.

4.2 Zakotvená teorie

Podle Hendla (2023) název „*zakotvená teorie*“ nebo v anglickém originálu „*grounded theory*“ může být trochu zavádějící. I přesto, že obsahuje slovo „*teorie*“, o žádnou teorii se nejedná. Je to určitá strategie výzkumu a analýzy dat ze které tato teorie následně vznikne. Cílem výzkumu, který z této strategie vychází, je navržení nové teorie pro zajímavý aspekt

zkoumané oblasti. Badatel vznik své teorie nalezne v datech během své studie a provádí pozorování zvláště jednání a interakcím sledovaných jedinců a procesům v daném prostředí.

Tato strategie se váže podle Hendla (2023) se jmény B. Glaser a A. Strausse, kteří byli američtí sociologové sedmdesátých let. Sklidili velký úspěch mezi kvalitativními výzkumníky, hlavně díky velice podrobnému a přesnému vymezení kroků metody. V zakotvené teorii se uplatňuje jedna ze základních fází hledání nových poznatků, kterou je kontext objevování. Jde v ní z větší části o explorační a vytváření nových teorií. Tento postup obsahuje prvky intuice a nejistoty, proto ho nemůžeme algoritmizovat nebo pevně definovat pravidly. Cílem metodologů bylo zlepšit schopnost badatelů generovat teorii, která bude relevantní pro zkoumanou oblast. Hájili názoru, že člověk nemusí být obdařený génus na to, aby přišel s užitečnou teorií.

Strauss a kol. (1999) uvádí, aby se nasbírané informace mohli náležitě interpretovat, shrnout a s jejich pomocí vytvářet nové spojitosti, využívá strategie tří druhů kódování. Pomocí těchto postupů se rozlišují také data nebo případy, které patří do analýzy a jakými metodami se provádí sběr dat. Druhy kódování rozděluje Strauss a Corbinová na otevřené kódování, axiální kódování a selektivní kódování. Procedury nám ukazují různé způsoby zacházení s analyzovaným textem, mezi kterými může badatel libovolně přecházet. Začátek analýzy dat je podle Hendla (2023) spojeno s otevřeným kódováním, které nachází témata v textu a přiřazuje jim označení. Lokalizuje kritická místa v rozhovorech a pomocí nových myšlenek výzkumníka napomáhá vidět téma jako celek. Následuje využití axiálního kódování, s jehož pomocí se zkonstruuje osy, které propojují jednotlivé kategorie, jako jsou např. podmínky a interakce, strategie a procesy nebo příčiny a důsledky. Posledním druhem je kódování selektivní, jehož cílem je stanovení hlavních kategorií, které budou zahrnovat všechny ostatní kategorie a budou působit jako základní kámen pro vznik teorie.

4.2.1 Zaměření výzkumu

Podle zakotvené teorie byly rozhovory rozděleny na následující kategorie:

Postoj k turismu:

Postoj k vývoji turismu a potenciálu agroturismu;

Tři z pěti respondentů se k vývoji turismu staví pozitivně. Všimají stále více návštěvníků cykloturistiky i pěšího turismu. Dle respondenta „*kvůli vojenské činnosti byli Brdy vyasfaltované pro pohyb vojenských vozidel, což je ideální pro*

cykloturistiku. *CHKO je také jakousi značkou kvality a působí tak jako lákadlo pro turisty.*“ Respondent č. 2 uvedl stále rostoucí trend v poutní turistice, která přináší do Brd turisty nového typu. Zbylí respondenti se staví k vývoji turismu složitěji. Tvrdí, že na to jaké má CHKO Brdy charakteristiky, turistů je stále málo. Potencionál v agroturismu byl jednohlasný, a to takový, že je zde velký potenciál. V okolí všech respondentů existují ekoagroturistické farmy, které jsou podporovány jimi i celkovou propagací obcí a destinačního managementu.

Propagace a spolupráce;

Většina respondentů se shodují s názorem diverzifikace turistů pomocí propagace ekoturistických a agroturistických farem, které se nacházejí různě v okolí CHKO Brdy. Marketingové a propagační strategie jsou klíčové pro rozvoj turismu v této oblasti. Problémem je špatné zmatování těchto typů turismu z důvodu jejich novosti. Ve většině případů jednají respondenti s destinačními managementy či MAS. Dle respondenta na téma propagace *„ohledně propagace se spoléhají na MAS. Sama obec se ale snaží propagovat jak své akce, tak akce MAS přes sociální sítě, vývěsky a rozhlas.*“ MAS propojují jednotlivé obce propagací a společnými projekty což je pro vývoj cestovního ruchu přínosné.

Výzvy spojené s turismem:

Nedostatek infrastruktury a jejich negativní dopady;

Všichni respondenti se shodli, že jejich obce či celkově Brdy trpí nedostatkem ubytovacích a restauračních zařízení a tím ekonomicky strádá. Důvodem je nezastavěnost Brd a negativní sociální pohled na turisty od místních obyvatel. Nedostatek parkovacích míst tento pohled podněcuje, což uvedli všichni dotazovaní. Jedna z respondentek uvedla *„Město Hořovice stále není schopné být otevřenou turistickou destinací. Chybí zde ubytovací a restaurační kapacity. Jako příklad nepřipravenosti bylo donedávna uzavřené informační centrum.*“ Další respondent poskytl zajímavou úvahu, kdy se vžil do pozice podnikatele, který na své náklady zhotoví podnik a nemá jisté zisky, kvůli malé návštěvnosti oblasti.

Územní spory a vlastnické konflikty.

Čtyři respondenti se shodli na problematice územní správy Brd a CHKO. Respondentka č. 1 uvádí „*již dlouho se svazek obcí snaží získat hrad Valdek do své správy, aby jej mohla zainvestovat a zrekonstruovat ale bez úspěchu.*“ Jiný respondent uvádí stejnou problematiku zámku s plně nevyužitým potenciálem pro cestovní ruch v jeho okolí. V rozhovoru popisuje „*rodina Colloredo-Mannsfeld, která tento zámek vlastní a neprokazuje žádnou iniciativu ke změnám. Dále jsou pozemky rozděleny mezi správu Česka a vojenské lesy a statky.*“

4.3 SWOT analýza

Podle Půčka (2020) se tato analýza považuje za jednu z nejpoužívanějších analýz, která má universální použití pro územní analýzu nebo i analýzu projektu. Používá se v rámci strategického řízení, řízení projektů, jako podklad pro rozhodování pro výběr mezi variantami nebo jako podklad pro návrh opatření. Je důležité uvádět datum zpracování SWOT analýzy, protože popisuje či hodnotí zkoumané území v daném okamžiku. Před každým rozhodnutím se musí promyslet veškeré možné varianty, aby se z nich vybral co nejlepší možný výsledek. Analýza poskytuje informace ze čtyř oblastí, a to z oblastí silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozeb.

Na základě rozhovorů byla provedena SWOT analýza následovně:

Silné stránky:

- Divoké přírodní krásy;
- Kulturní a historické památky;
- Rostoucí zájem o turismus;
- Spolupráce s lokálními agroturistickými farmami;
- Geografická poloha Středočeského kraje, nacházející se téměř ve středu České republiky;
- Blízkost Prahy s velkou mírou obyvatel.

Slabé stránky:

- Nedostatečná infrastruktura;
- Územní spory;
- Nedostatečná údržba některých historických objektů a kulturně historického dědictví;
- Nízké povědomí o existenci CHKO Brdy.

Příležitosti:

- Rozvoj ekoagroturismu a její zmapování v okolí Brd;
- Vzdělávací programy o důležitosti ochrany přírody;
- Využití nově vyskytlého trendu poutního turismu;
- Investice do infrastruktury;
- Potenciál v propagaci zastavenosti;
- Propagace a marketing CHKO přes nové produkty cestovního ruchu.

Hrozby:

- Negativní dopady turismu na životní prostředí;
- Omezené finanční zdroje a nejistota kapitálu pro nové podnikatele;
- Nedostatek podpory od majitelů pozemků.

Strategie S – O se zaměřuje na využití silných stránek oblasti a následné využití vnějších příležitostí k maximalizaci úspěchu

Aby byl dosáhnout udržitelný rozvoj CHKO Brdy je klíčové zaměřit se na posílení spolupráce s místními ekologickými a agroturistickými farmami. Tento přístup může zahrnovat aktivní podporu podniků, vytváření turistických produktů a propagaci těchto forem cestovního ruchu. Zároveň je třeba využít bohatství přírodních krás a kulturně historického dědictví Brd jako lákadlo pro potencionální návštěvníky.

Strategie W – O se zaměřuje na identifikaci slabých stránek oblasti a následné využití vnějších příležitostí k jejich zlepšení nebo překonání.

Strategickým krokem směřujícím k rovnoměrnému rozložení turistických aktivit je využití nedostatku rozvoje agroturismu a ekoturismu v okolí CHKO Brdy. Podpora místních farem a jejich propagace může vést k novým turistickým produktům, které osloví širokou veřejnost. Nedostatečná propagace v kraji působí jako příležitost k posílení marketingových a propagačních strategií, pro zvýšení povědomí o turistickém potenciálu CHKO Brdy. Dalším krokem může být posílení infrastruktury pro větší turistickou atraktivitu. Cílem je přilákat široké spektrum návštěvníků na vícedenní výlety.

Strategie S – T se soustředí na využití interních silných stránek oblasti k minimalizaci nebo eliminaci externích hrozeb.

Rozvoj ekoturismu je klíčovým krokem pro prohloubení zážitkových aktivit spojených s přírodou a zároveň pro udržitelný rozvoj turismu v oblasti. Snížení hustoty návštěvníků v jedné lokaci a rozprostření do více turistických destinací této oblasti, přináší klidnější zážitek pro turisty a snižuje míru znečištění či negativních sociálních dopadů.

Strategie W – T se zaměřuje na identifikaci slabých stránek oblasti a hrozeb a následném zkonstruování plánu pro jejich minimalizaci či eliminaci.

V této strategii je nutné identifikovat historické objekty ve špatném stavu a následné implementaci opatření na jejich obnovení a údržbu. Jedná se o náročný proces aktivního hledání finančních prostředků, grantů a úzké spolupráce s místními a státními orgány. Dalším krokem je realizace rozvojových projektů na území vlastněné obcemi. Cílem je nabídnutí nového turistického produktu a zhotovení infrastruktury se zachováním kulturního a přírodního dědictví

5 Výsledky a diskuse

Uvedené návrhy jsou založeny na výsledcích kvalitativního výzkumu. Z analýzy SWOT je zřejmé, že silné stránky a příležitosti převyšují slabé stránky a hrozby. Nejvíce bylo zaznamenáno příležitostí. Vzhledem k tomuto faktu, lze říci, že CHKO Brdy mají silný potenciál, který není zcela využit. Návrhy v následujících kapitolách vycházejí z poznatků praktické části bakalářské práce. Z rozhovorů je zřejmé, že je třeba dbát na údržbu přírody a minimalizaci či eliminaci sociálních ztrát turismu. Smyslem uvedených návrhů je využít nedostatečně využitý potenciál oblasti a rozšiřovat jeho silné stránky. Po rozboru SWOT analýzy lze vidět, že pro udržitelný rozvoj turismu je důležitá spolupráce členů územní správy neboli soukromého i veřejného sektoru. Některé návrhy jsou tedy možné realizace při spolupráci těchto dvou sektorů.

5.1 Návrhy

Vzhledem k tomu, že oblast CHKO Brdy je relativně nová a dosud není příliš známá, je zásadní, aby se dostala do povědomí veřejnosti a stala se atraktivním cílem návštěvníků. Proto by měl být kladen ještě větší důraz na propagaci celé oblasti. Destinační management si vede dobře ve tvorbě videí, které propagují atraktivitu oblasti. Obce však nechávají veškerou propagaci na destinačních managementech a informují jen místní občany a blízké okolí. Díky nově rostoucímu trendu poutního turismu, který byl zmíněn v kvalitativním výzkumu, může být propagace zaměřena pro lidi pobožné. Důležitou roli v propagaci by mohly sehrát recenze návštěvníků, proto by bylo vhodným krokem snažit se recenzí získat co nejvíce. Provést velice krátký rozhovor s návštěvníky který by mohl být publikovatelný a mohl nalákat nové turisty. Recenze mohou navíc přispět k hodnocení aktuální situace a spokojenosti návštěvníků a v případě nedostatků tak včas reagovat a eliminovat nedostatek.

Pro udržení zajímavosti a přitažlivosti oblasti je nezbytné neustále nabízet nové produkty a podporovat již existující. Přínosným nástrojem k zájmu o destinaci by mohly být například různé fotosoutěže. S použitím speciálního hashtagu by návštěvníci mohli sdílet fotografie fauny a flóry v divokých Brdech, což by zlepšilo propagaci oblasti. Takto by byla propagována zajímavá místa Brd samotnými návštěvníky přes sociální sítě. Výherce se může určit v týdenním či měsíčním intervalu a odměnit výherce malým dárkem zaslaným na jeho adresu. Nejlepší fotka z celého roku se může následně vytisknout do novinového článku a

tím oslovit i obyvatele kteří nevyužívají sociální sítě. Je však nutné aktivně vyjednávat s majiteli pozemků a zainteresovaných stran na řešení územních sporů a vlastnických konfliktů, aby se odstranily překážky v rozvoji turismu v CHKO. To by se dalo v alternativním řešení, jako jsou například dočasné smlouvy o pronájmu pozemků nebo společné investiční projekty, které budou přínosné pro obě strany. V tomto textu byli vyhraněny hlavní body s krátkými příklady, které se promítají ve větším měřítku v dalších návrzích.

5.1.1 Využití přírodní krásy a kulturního bohatství

Záměrem je vytvoření cestovního ruchu, který je prospěšný jak pro přírodu a krajinu, tak o kulturu. V CHKO se jedná především o divokou přírodu, která by měla zůstat co nejméně ovlivněna člověkem. V oblasti Brd se na druhou stranu jedná o architekturu, kostely a jiné historické památky. Návrh je zaměřený na trvale udržitelný rozvoj. Vychází ze snahy o nezasahování do přírody a vyloučením zástavby na území CHKO. Kromě ochrany přírody se návrh zaměřuje i na ochranu a rozvoj kulturního bohatství, které se zde nachází. Nezastavenost vylučuje stavby ubytovacích i restauračních zařízení a dalších prvků turistické infrastruktury. Ta se může kompenzovat budováním přímo v obcích v okolí CHKO. Například v chalupách, stacích či plně nevyužitých farmách. Tento návrh v sobě skrývá několik výhod. Kromě šetrnosti k přírodě a ochrany krajiny před zástavbou, tento způsob podporuje agroturismus a tím i rozvoj venkova. Také se rekonstrukcí starých chalup a stájí zachrání mnoho staveb lidové architektury. Tento systém, kromě těchto pozitiv počítá s realizací tzv. měkkého turismu, což je turismus s minimem negativních dopadů, který rovnoměrně rozprostře návštěvníky do okolí Brd. Může se jednat o více typů turismu jako je například venkovský turismus, agroturismus, ekoagroturismus a další. Realizace tohoto či podobného návrhu však nejde zřídit politicky. Jednalo by se o veřejné samosprávy a destinační managementy, kteří by mohli pomoci takovému rozvoji propagací. Jednalo by se o komplexní propagaci, do které by se zapojilo samotné CHKO, obce a města. Je samozřejmé, že Brdy lákají turisty na své přírodní fenomény, nicméně je zde hojný počet kulturních aktivit, na které by mělo být v propagaci cíleno.

5.1.2 Rekonstrukce hradu Valdek a vytvoření turistického lákadla

Hrad Valdek je dlouho řešeným problémem v oblasti cestovního ruchu. V kvalitativních rozhovorech byly respondenty popsány návrhy na rozvoj turismu právě na

tomto místě. Kvůli jeho rozpadajícímu se stavu je z bezpečnostních důvodů na hrad Valdek vstup zakázán. Je to velkým negativem vzhledem k unikátnosti a historické významnosti tohoto kraje. Jak v rozhovoru respondentka uvedla „*rod Zajíců, kteří tento hrad založili byli významné postavy v České historii.*“

Nejdůležitějším krokem k zachránění památky jsou nezbytné úpravy. Tyto opravy se jedná například odstranění náletových dřevin nebo zpevnění zdí, které se rozpadají. Je to nezbytný krok pro zpřístupnění místa veřejnosti a jeho propagace. V současnosti se na ní totiž může turista koukat jen z dálky. Po těchto základních úpravách už je na finančních možnostech, vůli a podpoře památkářů, kterým směrem se bude památka ubírat. Zda bude primárním cílem celková rekonstrukce po detailní prvky nebo propagace lokality. Je nutné dbát na základní architektonické útvary které mohou být ještě původní. Po renovaci a otevření zde může být zavedeno vstupné, stánky s odznáčky či pohlednicemi které budou vizualizovat hrad Valdek s panoramatem Brd nebo úschovna kol pro turisty, kteří si chtějí projít krajinu pohodovým krokem. Budou se zde konat prohlídky s komentářem, které mohou rovněž přilákat turisty a prohloubit jejich vědění o České historii. Tento návrh přináší nová pracovní místa například pro brigádníky z okolí, kteří rádi tráví čas v přírodě. Popularizuje cestovní ruch a lokální podniky obcí v okolí. Díky turistům z větší vzdálenosti, budou prosperovat i ekoagroturistické farmy a jejich ubytovací zařízení.

5.1.3 Rekonstrukce hradu Valdek a vytvoření turistického lákadla

V dnešní době je již zcela znormalizované využití technologií, které nabízejí svým uživatelům pestré možnosti a aktivity, kterých by se dalo využít i v oblasti cestovního ruchu. Oblast Brd není pro širokou veřejnost zcela známá. Při procházení se jak návštěvníkům, tak místním občas stává, že ztratí cestu a naleznou ji až na druhé straně Brd. Tento problém byl zjištěn z rozhovorů a pomoci by mohli virtuální mapy, které by byli stažitelné do mobilního zařízení. To by ulehčilo orientaci a turistu mohlo ušetřit pár desítek kilometrů chůze. Dále by se mohli využít virtuální prohlídky, pro uživatele u domácích zařízení, pro nahlídnutí na krásy přírody CHKO. Po území Brd by se mohli umístit QR kódy pro skenování, které by fungovali jako průvodce. Tento návrh cílí především na mladší a aktivní generaci, která prahne po dobrodružství a poznání. I přesto, že prahnou po spojení s přírodou, kontakt s moderními technologiemi si neodpustí. Své využití by našli zcela určitě i rodiny s dětmi či školní skupiny, které zatím nejsou hlavními poptávajícími subjekty pro turismus v této lokalitě. Virtuální prohlídky, které budou na webových stránkách CHKO Brdy či stránkách

destinačních agentur, by zvyšovali povědomí o oblasti a potencionální turisté by touto formou získali širší pohled a více informací o krajině Brdy.

Využitím virtuální vizualizace návštěvník nahlídne na krásy a zajímavosti jednotlivých míst z jiného pohledu. Získání informací touto zábavnější formou může učinit návštěvu daného místa zajímavější. Konkrétně by návštěvníci skenováním kódů, které by byli umístěny na různých místech, mohli zobrazit zajímavosti o dané lokalitě jak z historického hlediska, tak z přírodovědného. Pro rodiny s dětmi, nebo školní skupiny budou vytvořeny aktivity, které dokážou zaujmout a zabavit i mladší návštěvníky. Tato aplikace bude samozřejmě zábavná i pro dospělé. Uživatelé v této aplikaci budou plnit různé úkoly, které mohou být různorodé. Může se jednat o počet nachozených kroků či ujetých kilometrů v oblasti Brd, nebo soutěžení o nejvíc naskenovaných kódů. Počtu nalezených živočišných a rostlinných druhů, nebo i jednoduché nejrychlejší ujetí úseku na kole. Soutěží a předhánění se nadchne určitě aktivní turisty z okolí, kteří by poté navštěvovali Brdy v časových intervalech. Nemuselo by se jednat jen o okolní turisty. Výsledky by mohli lidé sdílet pomocí sociálních sítí do různých kruhů přátel z jiných částí České republiky. Pro překonání chlubícího se kamaráda, by turista mohl přijet i z východní části Čech. V aplikaci by se nacházeli různé úrovně, které by návštěvník získával za všechny uvedené aktivity. Aplikace se bude jmenovat „Objev Brdy – Krok za krokem“, který má znázorňovat účel aplikace, která je poznávat a objevovat Brdy, krok po kroku. Účastníci budou moci zanechat recenze či komentáře na lokalitách s QR kódy, kde se mohou s ostatními podělit o jejich zážitky či postřehy. Recenze mohou sloužit jako dobrá forma propagace aplikace ale také ubytovacích a restauračních zařízení v okolí. Tyto recenze budou dostupné na webových i sociálních stránkách pro turisty, kteří se ještě nesetkali s touto aplikací. Aplikace by mohla být nadále využita formou propagace ekoagroturistických zařízení nebo akcí jednotlivých obcí, pro podporu cestovního ruchu. Je nutné poznamenat, že tento návrh nese jistý náklad pro zkonstruování této aplikace.

6 Závěr

Chráněná krajinná oblast Brdy má jako destinace mnohé, co může svým návštěvníkům nabídnout. Cestovní ruch má zde silný potenciál. Brdský region disponuje velkým množstvím přírodních krás a atraktivit, návštěvníkům může nabídnout ale také bohatou kulturu a historii. Například v hloubkovém rozhovoru byla zjištěna zajímavost o zaniklých obcích, která stojí za zmínku. Působením armády v původním vojenském újezdu Brdy byly obce, které sídlili uvnitř CHKO, zničeny.

Závěrem práce je nutno hned na začátku zdůraznit aktuálnost zvoleného tématu, která se v průběhu psaní práce potvrdila. Snaha o naplnění základního cíle práce, tedy analyzování ekoturistické situace v CHKO Brdy a vytvoření určitých návrhů pro podporu udržitelného rozvoje cestovního ruchu s ohledem na minimalizaci negativních dopadů turismu na životní prostředí. Dílčím cílem byla komunikace vazeb ekoagroturismu, která byla definována v teoretické části práce. V první teoretické části jsou zahrnuty obecné informace cestovního ruchu, důležité pojmy a návaznosti ekoturismu na agroturismus. Dále byly popsány obecné charakteristiky CHKO Brdy, její biodiverzita a systémy ochrany přírody. Tento popis byl prováděn pro zdůraznění charakteristických vlastností a důležitosti, které přináší rozmanitost a biodiverzita této oblasti a jako důkaz důležitosti ochrany a udržitelného hospodaření v této krajině. Druhou praktickou část tvoří kvalitativní výzkum, který využívá metod zakotvené teorie, hloubkového rozhovoru a SWOT analýzy.

Z kvalitativního výzkumu, který zahrnoval metody zakotvené teorie, hloubkových rozhovorů a SWOT analýzy, jsme zjistili několik výzev pro CHKO Brdy. Předtím než se analyzovali výstupy metod se musel vyhranit způsob výzkumu. Zhotovili se otázky které se věnují problematice zadaného tématu a oslovili se výzkumné subjekty. Po komunikaci se subjekty byla provedena implementace rozhovoru, která byla následně rozdělena do kategorií dle zakotvené teorie. Již toto byla první krok k návrhům pro podporu cestovního ruchu. Dle výpovědí bylo více než zřejmé, jakou problematiku obce řeší a co všechno mají společného. Po uplatnění SWOT analýzy, bylo možné hodnotit výstupy metod, které udávali již jistý cíl návrhů. Prvně byly určeny body návrhů, které by měli splňovat s krátkými příklady pro lepší porozumění. Navrženy byly projekty napomáhající propagaci oblasti, která by se rozšiřovala do podvědomí široké veřejnosti.

7 Seznam použitých zdrojů

- AOPK, agentura ochrany přírody a krajiny české republiky. *Chráníme přírodu a krajinu* [Online]. [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.nature.cz/chranime-prirodu-a-krajinu>
- CENIA, česká informační agentura životního prostředí. *Příroda a krajina. 30 let životního prostředí*. [Online]. [cit. 2023-09-29]. Dostupné z: <https://landcover.cenia.cz/30letceskeprirody/>
- ČÁMSKÝ, P. 2015. *Vláda ČR rozhodla o vyhlášení CHKO Brdy*. [Online]. [cit. 2023-10-08]. Dostupné z: <http://www.turistika-brdy.cz/vlada-cr-rozhodla-o-vyhlaseni-chko-brdy-6784>
- ČESKO. 2022. § 25 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb. *České národní rady o ochraně přírody a krajiny*. [Online]. [cit. 2023-09-23] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-114#p25-1>
- CÍLEK, V., MUDRA, P., SŮVOVÁ, Z. 2015. *Střední Brdy. Hory uprostřed Čech*. Praha: Dokořán s.r.o. 184 s. ISBN 978-80-7363-720-0.
- ČIHAŘ, M., 2018. *Brdy tajemné hory v srdci Čech*. Praha: OTTOVO NAKLADATELSTVÍ, s. r. o., 192 s. ISBN 978-80-7431-679-9.
- ČT24, česká televize. *Benátky přitvrzují vůči turistům*. [Online]. [cit. 2024-01-18]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/svet/benatky-pritvrzuji-vuci-turistum-od-roku-2022-vstup-jen-s-rezervaci-jinak-hrozi-pokuta-68984>
- DUDÁK, V., PAVELKA, Z., 2012. *Agroturistika v České republice*. Litomyšl: Novela bohemika. 280 s. ISBN 978-80-87683-03-3.
- EAGRI. 2021. *Loga pro ekologické zemědělství*. [Online]. [cit. 2023-12-06]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/portal/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/dokumenty-statistiky-formulare/loga-a-znaceni>
- EQUITANA. 2023. *Jižní Čechy začínají u nás*. [Online]. [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.equitana.cz>
- FARMA MOULISOV7CH. 2023. *Rodinný výlet na farmu*. [Online]. [cit. 2024-02-21]. Dostupné z: <https://www.farmamoulisovych.cz/rodinny-vylet-na-farmu/>
- GALVASOVÁ, I. a kol. 2008. *Průmysl cestovního ruchu*. 1. vyd., Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. 264 s. ISBN 978-80-87147-06-1.
- HAMILTON, L. 2023. *Ekoturistika: definice a příklady*. [Online]. [cit. 2023-07-26]. Dostupné z: <https://educareforma.com.br/cs/ekoturistika-definice-a-priklady>

- HENDL, J., 2023. *Kvalitativní výzkum – základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, s. r. o., 408 s. ISBN 978-80-262-1968-2.
- CHKO – Brdy, *Charakteristika oblasti. Chráněná krajinná oblast Brdy*. [Online]. [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <https://brdy.nature.cz/charakteristika-oblasti>.
- CHKO – Brdy, *Živočichové*. [Online]. [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <https://www.nature.cz/web/chko-brdy/zivocichove>.
- KLAPALOVÁ, M. 2012. *Chráněná oblast v Brdech bude větší než vojenská, obce čekají potíže*. [Online]. [cit. 2013-09-25]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/praha/zpravy/chranena-oblast-v-brdech-bude-vetsi-nez-vojenska-obcim-vzniknou-potize.A110919_1653884_praha-zpravy_kol
- KLAPKA, a kol. 2005. *Ekologické formy zemědělství v Krkonoších: krajina, ekoturismus, udržitelnost*. [online]. (PDF). [cit. 2023-10-15]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/237642848_Ekologicke_formy_zemedelstvi_v_Krkonosich_krajina_ekoturismus_udrzitelnost Environmental-friendly farming in the Giant Mountains landscape ecotourism sustainability
- KUBÍČKOVÁ, H. 2020. *Fenomén agroturismu na příkladu Jihomoravského kraje*. Brno: Masarykova univerzita, 569 s. ISBN 978-80-210-9610-3.
- MACK, N., a kol. 2005. *Qualitative Research Methods: A Data Collector`s Field Guide. North Carolina: Family Health International* [Online]. (PDF). [cit. 2023-10-04]. Dostupné z: <https://www.fhi360.org/sites/default/files/media/documents/Qualitative%20Research%20Methods%20-%20A%20Data%20Collector%27s%20Field%20Guide.pdf>
- MMR, ministerstvo pro místní rozvoj ČR. 2014. *Světová organizace cestovního ruchu – UNWTO*. [Online]. [cit. 2023-12-18]. Dostupné z: [https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/archiv/mezinarodni-spoluprace/ucast-v-mezinarodnich-organizacich/svetova-organizace-cestovniho-ruchu-\(unwto\)](https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/cestovni-ruch/archiv/mezinarodni-spoluprace/ucast-v-mezinarodnich-organizacich/svetova-organizace-cestovniho-ruchu-(unwto))
- MŽP, ministerstvo životního prostředí. 2023. *Chráněné krajinné oblasti*. 2023. [Online]. [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.mzp.cz/cz/chrane-krajinne-oblasti>
- NALC, the national agricultural law center. 2013 *Agritourism – An Overview*. [Online]. [cit. 2023-09-28]. Dostupné z: <https://nationalaglawcenter.org/overview/agritourism/>
- PALATKOVÁ, M., ZICHOVÁ, J. 2014. *Ekonomika turismu: Turismus České republiky*. Praha: Grada Publishing, a. s., 264 s. ISBN 978-80-247-3643-3.

- PŮČEK, M. 2020. *Techniky efektivního řízení měst a obcí: část SWOT analýza (metodika)*. [Online]. (PDF). [cit. 2024-01-05]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/f96fc5d7def29509aeffc6784e61f65b/analyza-swot-metodika_1.pdf
- RYGLOVÁ, K. 2009. *Cestovní ruch: Soubor studijních materiálů*. Ostrava: KEY Publishing s. r. o., 210 s. ISBN 978-80-7418-028-6.
- RYCHLOVÁ, K., BURIAN, M., VAJČNEROVÁ, I. 2011. *Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada Publishing, a. s., 213 s. ISBN 978-80-247-4039-3.
- STATEK BEZDĚDICE. 2023. *Vítejte na Statku v Bezdědicích*. [Online]. [cit. 2024-02-22]. Dostupné z: <https://www.statek-bezdedice.cz>
- SVAZVTA, svaz venkovské turistiky a agroturistiky. 2017. *Kategorizace zařízení agroturistiky a venkovské turistiky ČR 2017-2023*. [Online]. (PDF). [cit. 2023-12-10]. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/538494/Kategorizace_zarizeni_agroturistiky_a_venkovske_turistiky_CR_2017_2023_II.pdf
- STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. 1999. *Základy kvalitativního výzkumu*. Brno: Sage Publications, Inc., 196 s. ISBN 80-85834-60-X.
- STRÍBRNÁ, M. 2005. *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profí Press, s. r. o., 65 s. ISBN 80-86726-14-2.
- SYROVÁTKOVÁ, J. 2013. *Specifické formy cestovního ruchu*. [Online]. (PDF). [cit. 2023-08-24]. Dostupné z: <https://dspace.tul.cz/server/api/core/bitstreams/eb4e066d-1c80-41cd-9673-7e3fb913e629/content>
- ŠEFČÍK, V., JEŘÁBEK, T. 2017. *Management služeb hotelnictví a cestovního ruchu – vybrané kapitoly*. Český Těšín: 2 THETA, 231 s. ISBN 978-80-8638-84-1.
- TIES, the international ecotourism. 2019. *What Is Ecotourism?*. [Online]. [cit. 2023-12-8]. Dostupné z: <https://ecotourism.org/what-is-ecotourism>
- UN, united nations. 1991. *Resolution of the international conference on travel and tourism statistics, Ottawa, Canada, 24-28 June 1991*. [Online]. [cit. 2023-09-07]. Dostupné z: <https://hdl.handle.net/10855/3921>
- VÁCLAVÍK, T. 2008. *Agroturistika na ekofarmách*. [Online]. (PDF). [cit. 2024-01-16]. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/38603/Agroturistika_na_ekofarmach.pdf

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1: EAGRI. 2021. *Loga pro ekologické zemědělství*. [Online]. [cit. 2023-03-10].

Dostupné z: <https://eagri.cz/public/portal/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/dokumenty-statistiky-formulare/loga-a-znaceni>

Obrázek 2: EQUITANA. 2023. *Interaktivní mapa*. [Online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: <https://www.equitana.cz/interaktivni-mapa>

Obrázek 3: HUTR, P. 2016. *V nové CHKO Brdy jsou naplánované kromě tras i dvě naučné stezky a hřebenovka*. [Online]. [cit. 2024-03-13]. Dostupné z:

https://pribramsky.denik.cz/zpravy_region/v-nove-chko-brdy-jsou-naplanovane-krome-tras-i-dve-naucne-stezky-a-hrebenovka-20160110.html

Obrázek 4: IDNES. 2017. *CHKO Brdy má svoje logo, je na něm kriticky ohrožený rak kamenáč*. [Online]. [cit. 2024-03-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/rak-kamenac-logo-znak-brdy.A170511_131247_plzen-zpravy_pp

8.2 Seznam tabulek

8.3 Seznam grafů

8.4 Seznam použitých zkratk

CHKO – Chráněná krajinná oblast

UNWTO – Světová organizace cestovního ruchu (United Nations World Tourism Organisation)

OSN – Organizace spojených národů

BIO – Bez přidaných chemických látek

NSR – Německá spolková republika

ČR – Česká republika

AOPK – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

VLS – Vojenské lesy a statky ČR, s.p.

DMO – Organizace destinačního managementu

ČJF – Česká jezdecká federace

ZZVJ – Zkouška základního výcviku jezdce

Přílohy

Odkazovaný seznam příloh